

ÕIGUS ESITADA PETITSIOONE

Alates Maastrichti lepingu jõustumisest on igal ELi kodanikul õigus esitada Euroopa Parlamendile kas kaebuse või nõude vormis petitsioon Euroopa Liidu tegevusvaldkonda kuulvas küsimuses. Petitsioonid vaatab läbi Euroopa Parlamendi petitsioonikomisjon, kes teeb otsuse nende vastuvõetavuse kohta ja vastutab nende käsitlemise eest.

ÕIGUSLIK ALUS

Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklid 20, 24 ja 227 ning ELi põhiõiguste harta artikkel 44

EESMÄRGID

Petitsioonide esitamise õiguse eesmärk on anda ELi kodanikele ja elanikele lihtne võimalus pöörduda Euroopa Liidu institutsioonide poole kaebuste või nõuetega meetmete võtmiseks.

SAAVUTUSED

A. Sobivus ja nõuded (ELi toimimise lepingu artikkel 227)

Õigus esitada petitsioone kas üksikult või koos teistega on igal ELi kodanikul ning igal füüsilisel või juriidilisel isikul, kes elab või kelle registrijärgne asukoht on mõnes liikmesriigis.

Et petitsioon oleks vastuvõetav, peab see käsitlema ELi tegevusvaldkondadesse kuuluvat teemat ja puudutama otseselt petitsiooni esitajat. Viimast tingimust tõlgendatakse väga laialt.

B. Menetlus

Petitsioonide menetlemise kord on sätestatud Euroopa Parlamendi kodukorra artiklites 215–218 ja V lisa XX osas, millega antakse vastavad volitused asjaomasele parlamendikomisjonile ehk petitsioonikomisjonile.

1. Vormiline vastuvõetavus

Petitsioonis peab olema kirjas iga petitsiooni esitaja nimi, kodakondsus ja aadress ning see peab olema koostatud ühes Euroopa Liidu ametlikus keeles. Petitsiooni saab esitada elektrooniliselt EP petitsiooniportaali kaudu või paber kandjal posti teel.

2. Sisuline vastuvõetavus

Nimetatud vormilistele tingimustele vastavad petitsioonid saadetakse petitsioonikomisjonile, kes peab kõigepealt otsustama, kas petitsioonid on vastuvõetavad. Petitsioonikomisjon kontrollib, kas petitsiooni teema kuulub ELi tegevusvaldkonda. Kui see nii ei ole, tunnistatakse petitsioon vastuvõetamatuks. Petitsiooni esitajat teavitatakse otsusest ja selle põhjustest. Petitsiooni esitajatel soovitatakse sageli pöörduda muude riiklike, Euroopa või rahvusvaheliste organite poole. Petitsioonid tunnistatakse vastuvõetamatuks peamiselt seetõttu, et petitsioonide esitajad ajavad ELi pädevused, kohustused, tegutsemisvõimalused ja õiguskaitsevahendid segi liikmesriikide ja teiste rahvusvaheliste organisatsioonide ja asutuste (nagu ÜRO ja Euroopa Nõukogu) pädevuste, kohustuste, tegutsemisvõimaluste ja õiguskaitsevahenditega. See puudutab ka ELi põhiõiguste harta kohaldatavust.

3. Petitsioonide läbivaatamine

Olenevalt asjaoludest võib petitsioonikomisjon võtta ühe või mitu järgmist meetet:

- ta palub Euroopa Komisjonil viia läbi petitsiooni esialgne uurimine ning anda teavet asjaomaste ELi õigusaktide täitmise kohta;
- ta suunab petitsiooni edasi teistesse parlamendikomisjonidesse teavitamise eesmärgil või edasiste meetmete võtmiseks (näiteks võib parlamendikomisjon võtta petitsiooni arvesse seadusandlikus töös);
- kui petitsiooni puhul on tegemist individuaalset käsitlemist nõudva erijuhtumiga, võib petitsioonikomisjon probleemi lahendamiseks võtta ühendust asjaomaste institutsioonide või asutustega või sekkuda vastava liikmesriigi alalise esinduse kaudu;
- ta võtab muid vajalikuks peetavaid meetmeid, et püüda probleemi lahendada või petitsioonile asjakohaselt reageerida.

Samuti otsustab petitsioonikomisjon, kas kanda petitsioonid oma koosoleku päevakorda. Sellisel juhul kutsutakse koosolekule petitsiooni esitaja ning Euroopa Komisjoni ja liikmesriigi esindajad. Petitsiooni esitaja tutvustab koosolekul oma petitsiooni, Euroopa Komisjoni esindaja esitab suulise arvamuse ja kommenteerib oma kirjalikku vastust petitsioonis tõstatatud küsimustele ning asjaomaste liikmesriikide esindajatel võidakse paluda sõna võtta. Petitsioonikomisjoni liikmetel on seejärel võimalik vahetada arvamusi arutelu käigus tõstatatud küsimuste üle ja teha ettepanekuid edasiste meetmete võtmiseks.

Erijuhtudel võib petitsioonikomisjon otsustada korraldada kuulamise või seminari või teabekogumiskülastuse asjaomasesse riiki või piirkonda ning võtta vastu lähetusaruande, mis sisaldab tema tähelepanekuid ja soovitusi. Samuti võib ta koostada ja esitada täieliku raporti, mis pannakse hääletusele parlamendi täiskogul. Ta võib ka otsustada esitada suulisi küsimusi Euroopa Komisjonile ja/või nõukogule ning korraldada arutelu täiskogul.

Kui petitsioon puudutab üldist huvi pakkuvat küsimust, millest ilmneb ELi õiguse ebaõige ülevõtmine või kohaldamine, võib see ajendada Euroopa Komisjoni võtma asjaomase liikmesriigi suhtes meetmeid, sealhulgas rikkumismenetluse kaudu.

4. Käsitlemise lõpetamine

Petitsioonikomisjon võib petitsiooni käsitlemise lõpetada menetluse eri etappides, näiteks pärast otsuse tegemist vastuvõetavuse kohta, pärast arutamist parlamendikomisjoni koosolekul, kui petitsiooni suhtes ei ole võimalik võtta edasisi meetmeid, kui petitsiooni esitaja võtab petitsiooni tagasi või kui petitsiooni esitaja ei vasta ettenähtud tähtaja jooksul.

5. Läbipaistvus

Euroopa Parlamendile esitatud petitsioone käsitletakse avalike dokumentidena. Pärast seda, kui petitsioonikomisjon on teinud otsuse petitsiooni vastuvõetavuse kohta, avaldatakse petitsioonide kokkuvõtted kõikides ELi ametlikes keeltes koos kõigi muude asjaomaste dokumentidega Euroopa Parlamendi petitsiooniportaalis.

Petitsiooni esitajale teatatakse kirjalikult kõigist otsustest, mis petitsioonikomisjon on tema petitsiooni kohta teinud, ja nende otsuste põhjustest ning vajaduse korral edastatakse talle asjaomast teavet ja asjaomased dokumendid, kui otsused on kättesaadavad.

EUROOPA PARLAMENDI ROLL

Aluslepingute kohaselt on Euroopa Parlament kodanike petitsioonide adressaat ja tal on kohustus tagada, et kodanike poolt petitsioonides väljendatud muresid võetakse ELis täiel määral arvesse. Selleks et seda võimalikult hästi teha, on parlament teinud spetsiaalsele komisjonile ehk petitsioonikomisjonile ülesandeks tegeleda petitsioonidega ja kooskõlastada parlamendi järelmeetmeid. Nagu on rõhutatud petitsioonikomisjoni iga-aastastes raportites petitsioonikomisjoni eelneva aasta arutelude kohta^[1], on parlament alati pidanud petitsioone osalusdemokraatia oluliseks osaks. Samuti on ta rõhutanud nende tähtsust ELi õiguse liikmesriikide poolt ebaõige ülevõtmise ja rakendamise juhtude avalikuks tegemisel. Tõepoolest on arvukad petitsioonid toonud kaasa seadusandlikke või poliitilisi meetmeid, EU Piloti juhtumeid, eelotsuseid või rikkumismenetlusi. Petitsioonikomisjon on eriti aktiivne järgmistes valdkondades: põhiõigused (puuded, laste õigused, diskrimineerimine, vähemused, õigusemõistmine, vaba liikumine, hääleõigus, Brexit), keskkond ja loomade heaolu, siseturg, sotsiaalõigused, ränne, kaubanduslepingud ja rahvatervis. Teabekogumiskülastused, avalikud kuulamised, uuringute tellimine, 2016. aastal loodud petitsioonide võrgustik, mis tagab tõhusama koostöö petitsioonidega tegelevate komisjonide vahel, ning koostöö ja dialoog liikmesriikide parlamentide ja asutustega, samuti teiste ELi institutsioonidega (eelkõige Euroopa Komisjoni ja ombudsmaniga) – need on vahendid tagamaks, et kodanike petitsioonides tõstatatud küsimusi käsitletakse ja need lahendatakse. 2014. aastal käivitas parlament ka petitsioonide

[1]Iga-aastased raportid petitsioonikomisjoni arutelude kohta sisaldavad järgmist teavet: saadud petitsioonide arv, nende vorm, staatus, tulemus, riik, keel, teema ja esitaja kodakondsus; veebiportaal; suhted Euroopa Komisjoniga, nõukoguga ja ombudsmaniga; teabekogumiskülastused, avalikud kuulamised, tellitud uuringud ja täiendavad põhiküsimused.

veebiportaali, tänu millele suurenes petitsioonide avalikkus ja läbipaistvus ning kodanike suhtlus ELiga ja osalemine ELis^[2].

Ottavio Marzocchi
05/2019

[2]<https://petiport.secure.europarl.europa.eu/petitions/et/home>

